

Ναυπάκτου Ιερόθεος: «Ιεροί Κανόνες και Οικουμενικό Πατριαρχείο».

Τοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱεροθέου

Ι.Μ. Ναυπάκτου. Τρίτη, 30 Οκτωβρίου 2018

Ὅταν ἀναφύονται διάφορα ἐκκλησιαστικά προβλήματα, ἀμέσως ἐκδηλώνονται τὰ ποικίλα ρεύματα πού υπάρχουν μέσα στήν ἐκκλησιαστική ζωή καί τὰ ὁποῖα ἔχουν διαμορφωθῆ ἀπό ἀλλότριες παραδόσεις.

Αὐτό παρατηροῦμε καί στό οὐκρανικό πρόβλημα πού ἐκδηλώθηκε στήν ἐποχή μας καί ἔδωσε ἀφορμή νά ἀποκαλύπτονται «ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί», ὡς πρός τήν ἐρμηνεία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος.

Ἄλλοτε προτάσσεται ἡ ἀγάπη ἔναντι τῶν ἱερῶν Κανόνων, ὡσάν οἱ Πατέρες πού θέσπισαν τούς ἱερούς Κανόνες νά μήν εἶχαν ἀγάπη, καί ἄλλοτε θεωρεῖται ὅτι οἱ ἱεροί Κανόνες καταστρατηγοῦν τήν ἐκκλησιαστική ἐνότητα, ὡσάν οἱ Πατέρες νά ἦταν νομικιστές καί νά μήν ἐνδιαφέρονταν γιά τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἔτσι ἐκδηλώνεται τό προτεσταντικό πνεῦμα τοῦ ἀντι-νομισμοῦ, ὅπως ἐπίσης ἐκδηλώνεται καί τό πνεῦμα τῆς ἐκνομίκευσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς.

Μέ ὅσα θά γραφοῦν στήν συνέχεια θά γίνω σαφέστερος, γιατί τὰ πράγματα δέν εἶναι διαζευκτικά: κανόνες ἢ ἀγάπη.

1. Τό ἐκκλησιαστικό πολίτευμα.

Μετά τήν Πεντηκοστή καί τήν ἐπέκταση τῆς Ἐκκλησίας σέ ὅλα τὰ Ἔθνη χρειάσθηκε σταδιακά νά συγκροτηθῆ αὐτός ὁ «ἱερός θεσμός» τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτό τό ἔργο ἄρχισε κυρίως μέ τόν ἅγιο Εἰρηναῖο Ἐπίσκοπο Λουγδούνου-Λυῶνος.

Στήν συνέχεια οἱ Τοπικές καί Οἰκουμενικές Σύνοδοι διοργάνωσαν τό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας καί ἔθεσαν τίς βάσεις γιά τήν καλή λειτουργία καί τήν ἐνότητά της.

Στήν ἀρχή συγκροτεῖτο κατά τόπους ἡ Ἐκκλησία ὑπό τόν Ἐπίσκοπο τῆς πόλεως, καί ἀπό τό μισό τοῦ 2ου αἰῶνος μ.Χ. παρατηρεῖται ἡ ἀνάπτυξη τοῦ Συνοδικοῦ Συστήματος, μέ τήν ἐμφάνιση τῶν Ἐπαρχιακῶν Συνόδων, διότι ἔτσι ἔπρεπε νά διαφυλαχθῆ ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Τό ἀρχαιότερο σύστημα διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἦταν τό Μητροπολιτικό σύστημα, στό ὁποῖο ὁ Μητροπολίτης ἦταν πρῶτος τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐπαρχίας του. Ἀργότερα δημιουργήθηκε τό ὑπερ-Μητροπολιτικό σύστημα, γιά νά καταλήξῃ στό Πατριαρχικό σύστημα διοικήσεως μέ ἀπώτερο σκοπό τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Στά ἐκκλησιαστικά αὐτά συστήματα πάντοτε ὑπάρχει «ὁ Πρῶτος» πού συγκροτεῖ τήν ἐνότητά τους. Τό θέμα αὐτό δέν ἦταν θέμα κοσμικῆς νοοτροπίας καί ἐξουσίας, ἀλλά ἔκφραση τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

Αὐτή ἡ συνοδική ὀργάνωση τῆς Ἐκκλησίας δέν ἔγινε ἀπό ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι δέν εἶχαν ἀγάπη, ἀλλά ἀπό ἁγίους καί θεόπνευστους Πατέρες στίς Τοπικές καί Οἰκουμενικές Συνόδους, οἱ ὁποῖοι Πατέρες μέ τόν φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θέσπισαν Κανόνες γιά νά διασφαλίσουν τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Α' Οἰκουμενική Σύνοδος τό 325 μ.Χ. καθιέρωσε τό Μητροπολιτικό σύστημα διοικήσεως, καί οἱ ἐπόμενες Σύνοδοι, κυρίως ἡ Β' (381) καί ἡ Δ' (451) Οἰκουμενικές Σύνοδοι καθιέρωσαν τό ὑπερ-Μητροπολιτικό καί τελικά τό Πατριαρχικό σύστημα.

Αὐτές οἱ βασικές ἐκκλησιολογικές γνώσεις εἶναι ἀπαραίτητες, γιατί οἱ Ἐπίσκοποι ὀφείλουμε νά γνωρίζουμε καί νά σεβόμαστε τήν κανονική αὐτή συγκρότηση τῆς Ἐκκλησίας καί νά μήν τήν

ἀμφισβητοῦμε οὔτε νά τήν ὑπονομεύουμε μέσα ἀπό συναισθηματικούς λόγους καί μάλιστα μέ λαϊκιστικά συνθήματα, τύπου κοινωνικῆς ἀναρχίας.

Μάλιστα, λίγο πρὶν χειροτονηθοῦμε Ἐπίσκοποι δώσαμε ὑπόσχεση ἐνώπιον Κλήρου καί λαοῦ, καί βασικά ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅτι θά διαφυλάξουμε τούς ὅρους καί τούς Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν καί Τοπικῶν Συνόδων. Ἀφοῦ ὁμολογήσουμε τό Σύμβολο τῆς Πίστεως ἔπειτα **δίνουμε τήν ἐξῆς ὁμολογία:**

«Πρός δέ τούτοις στέργω καί ἀποδέχομαι τάς ἀγίας ἐπτὰ οἰκουμενικάς Συνόδους, καί τῶν Τοπικῶν, ἅς ἐκεῖναι ἀποδεξάμεναι ἐκύρωσαν, ἐπί φυλακῇ τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων ἀθροισθεῖσαι. Ὁμολογῶ πάντας τούς ὑπ' αὐτῶν, ὡς ὑπό φωτιστικῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος ὁδηγουμένων, ἐκτεθέντας ὅρους τῆς ὀρθῆς πίστεως καί τούς ἱερούς κανόνας, οἷς οἱ Μακάριοι ἐκεῖνοι, πρὸς τήν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας διακόσμησιν καί τῶν ἡθῶν εὐταξίαν κατὰ τάς Ἀποστολικὰς παραδόσεις καί τήν διάνοιαν τῆς Εὐαγγελικῆς θείας διδασκαλίας συντάξαντες, παρέδωκαν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐνστερνίζομαι, καί κατ' αὐτούς ἰθύνειν ἐπιμελήσομαι τήν θείω βουλήματι κληρωθεῖσάν μοι διακονίαν καί κατ' αὐτούς διατελέσω διδάσκων πάντα τόν τῇ πνευματικῇ μοι ποιμαντορία πεπιστευμένον ἱερόν κληρον καί τόν περιούσιον Λαόν τοῦ Κυρίου».

Ἀπό αὐτό τό ἀπόσπασμα – ὁμολογία πρὶν τήν χειροτονία μας εἰς Ἐπίσκοπον φαίνονται δύο σημαντικές ἀλήθειες.

Ἡ πρώτη ἀλήθεια ὅτι ὑπάρχει ταυτότητα μεταξύ τῶν Προφητῶν, Ἀποστόλων καί Πατέρων. Δέν ὑπάρχει καμμία διάσταση καί διάσπαση μεταξύ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, τῆς Πεντηκοστῆς καί τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Μόνον οἱ Προτεστάντες καί ὅσοι διακρίνονται ἀπό τήν νοοτροπία τους κάνουν διάκριση μεταξύ Προφητῶν καί Ἀποστόλων, καί μεταξύ Ἀποστόλων καί Πατέρων, καί προτιμοῦν τούς μὲν ἔναντι τῶν δέ.

Μέ τέτοια ἐπιχειρήματα ἐπαγγέλλονται νά ἐπαναφέρουν δῆθεν τήν Ἐκκλησία στήν ἀρχαία ἀποστολική ζωή, παρακάμπτοντας τήν ὄλη κανονική δομή τῆς Ἐκκλησίας πού τήν θεωροῦν ὡς διαστρεβλωτική τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ καί τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων.

Μιά τέτοια θεωρία εἶναι βλασφημία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τό ὁποῖο ἐφώτισε τούς ἁγίους Πατέρες ἐν Συνόδῳ νά θεσπίσουν τούς ὅρους καί τούς ἱερούς Κανόνες.

Ἡ δεύτερη ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὑπάρχει σαφέστατη σχέση μεταξύ τῶν ὅρων-δογμάτων καί τῶν Κανόνων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Οἱ ὅροι-δόγματα καθορίζουν τά ὅρια μεταξύ τῆς ἀληθείας καί τῆς πλάνης στό Τριαδολογικό καί Χριστολογικό θέμα, ἐνῶ οἱ Κανόνες εἶναι οἱ ἐφαρμογές τῶν ὅρων στήν ὄλη ἐκκλησιαστική ζωή.

Αὐτός εἶναι ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο πολλές φορές κατὰ τήν διάρκεια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους ἐορτάζουμε τήν σύγκληση τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων πού ἀποτελοῦν τήν βάση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς.

Γι' αὐτό δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπονομεύονται οἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων πρὸς χάριν μιᾶς νεφελώδους καί συναισθηματικῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία λειτουργεῖ ὡς ἀνατροπή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος.

Ὁ μακαριστός Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γρηγορίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀρχιμ. Γεώργιος (Καψάνης) στό ἄριστο ἐπιστημονικό του ἔργο μέ τίτλο «*Ἡ ποιμαντική διακονία κατὰ τούς ἱερούς Κανόνες*» ἀναλύει δεξοδικά αὐτό τό σημαντικό θέμα.

Ἰδίως τά κεφάλαια τοῦ βιβλίου μέ τίτλους: «Ἡ θέσπισις τῶν ἱερῶν Κανόνων πρὸς πραγμάτων τῶν σκοπῶν τῆς ποιμαντικῆς», «Ἡ τήρησις τῶν ἱερῶν Κανόνων προϋπόθεσις τῆς ἐν τῇ

Ἐκκλησία εὐταξίας καί τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας», «Ἡ συνοδική δομή τῆς Ἐκκλησίας καί ὑπὸ τῶν Ποιμένων συνοδική διαχείρισις τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων», «Ἡ αἵρεσις, τό σχίσμα καί ἡ ἐνδεικνυομένη πρὸς τοὺς αἰρετικούς καί σχισμαστικούς ποιμαντικῆς στάσις», εἶναι ὑποδείγματα ἐπιστημονικοῦ λόγου καί ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὁ μακαριστὸς Ἡγούμενος χρησιμοποιώντας παραδείγματα ἀπὸ τὴν κανονικὴ δομὴ τῆς Ἐκκλησίας καί ἀπὸ τὴν σύγχρονη ἐπιστημονικὴ ἔρευνα, γράφει:

«Οἱ Πατέρες βιοῦν τοὺς Κανόνες ὡς "μαρτύρια" Θεοῦ αἰσθανόμενοι δι' αὐτοὺς χαρὰν ὡς ἠσθάνοντο οἱ πιστοὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι διὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὴν συνείδησιν τῶν Πατέρων οἱ ἱεροὶ Κανόνες ἀποτελοῦν οὐχί τι τό διάφορον πρὸς τὰς θείας ἐντολάς, ἀλλὰ συνέχισις αὐτῶν. Ὅ,τι λέγεται, λοιπόν, περὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Παλαιᾷ καί τῇ Καινῇ Διαθήκῃ εἶναι δυνατόν νὰ λέγεται καί περὶ τῶν ἱερῶν Κανόνων».

Αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι πολὺ σημαντικὸς καί δείχνει τὴν ἐνότητα μεταξύ τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Πατέρων, μεταξύ τοῦ Εὐαγγελίου καί τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Γι' αὐτὸ κανεὶς μάλιστα ἀπὸ μᾶς τοὺς ἐκκλησιαστικούς δέν πρέπει νὰ ἀμφισβητῇ τὴν κανονικὴ δομὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ὀνόματι τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ καί τῶν Ἀποστόλων.

2. Ὁ θεσμὸς τῆς «Πενταρχίας».

Στὴν πορεία τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας χρειάσθηκε οἱ θεόπνευστοι Πατέρες, ὅπως προαναφέρθηκε, νὰ θεσπίσουν τοὺς ἱεροὺς Κανόνες, γιὰ νὰ διασφαλίσουν τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ πολυπρόσωπη ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ καί ἡ πολυποίκιλη ὀργάνωση, ἀπαιτοῦσαν μιά ἰδιαίτερη διαρθρωμένη ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία, πού νὰ πειθαρχῇ καί νὰ ὑπακούῃ σέ ἰδιαίτερους κανόνες. Στὴν πραγματικότητά τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἦταν ἐκεῖνο πού διατηροῦσε διὰ τῶν κανόνων τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἔτσι, ἀναπτύχθηκε ὁ θεσμὸς τῶν Πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων, τῆς λεγομένης «Πενταρχίας», καί τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

Μερικὰ παραδείγματα.

Ὁ στ' Κανόνας τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (325 μ.Χ.) ὀρίζει τὸν Ἐπίσκοπο Ἀλεξανδρείας νὰ εἶναι «πρῶτος» τῶν Ἐπισκόπων στὴν Αἴγυπτο, τὴν Λιβύη καί τὴν Πεντάπολη.

Καί αὐτὸ θὰ γίνῃ, ὅπως ἀκριβῶς συνηθίζεται μὲ τὸν Ἐπίσκοπο Ρώμης. Τὸν Ἐπίσκοπο Ἀντιοχείας ὀρίζει νὰ προΐσταται ὅλων τῶν ὑποκειμένων σέ αὐτὸν ἐπαρχιῶν, ἤτοι Συρίας καί Κοίλης Συρίας, καί Κιλικίας καί Μεσοποταμίας, καί νὰ ἔχη τὰ πρεσβεῖα στὶς Ἐκκλησίες.

Μέ τὸν ζ' Κανόνα τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ Ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Αἰλία, ὅπως ἐκαλεῖτο τότε ἡ πόλη τῶν Ἱεροσολύμων, νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἔχη τὴν τιμὴ στὴν Μητρόπολη, διατηρώντας τὸ κύρος της.

Μέ τὸν β' καί γ' κανόνα τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (381 μ.Χ.), συγκροτεῖται καί ἡ διαίρεση τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, μὲ βάση τὴν διαίρεση τοῦ Κράτους ἀπὸ τὸν Μ. Κωνσταντῖνο. Μέ τὸν γ' Κανόνα τῆς Συνόδου αὐτῆς, καθορίζονται τὰ πρεσβεῖα τιμῆς τοῦ Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Κείμενο: «Τὸν μὲν τοι Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ρώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ρώμην».

Μετάφραση (Προδρόμου Ἀκανθοπούλου): «Ὁ Ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως βέβαια νὰ ἔχη τὰ πρεσβεῖα τιμῆς μετὰ τὸν ἐπίσκοπο τῆς Ρώμης, ἐπειδὴ ἡ Κωνσταντινούπολη εἶναι ἡ νέα Ρώμη».

Μέ τον η΄ Κανόνα τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (431 μ.Χ.) ἐπικυρώνεται μαζί μέ τίς προηγούμενες ἐκκλησιαστικές περιφέρειες καί τό Αὐτοκέφαλο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

Κείμενο: «...ἔξουσι τό ἀνεπηρέαστον καί ἀβίαστον οἱ τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν, τῶν κατά τήν Κύπρον, προεστῶτες, κατά τοὺς κανόνας τῶν ὁσίων Πατέρων, καί τήν ἀρχαίαν συνήθειαν, δι΄ ἑαυτῶν τάς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων ποιούμενοι· τό δέ αὐτό καί ἐπί τῶν ἄλλων διοικήσεων, καί τῶν ἀπανταχοῦ ἐπαρχιῶν παραφυλαχθήσεται».

Μετάφραση: «...οἱ ἐπίσκοποι τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν τῆς Κύπρου, πού προσῆλθαν στήν ἀγία σύνοδο, νά ἔχουν τό ἀνεπηρέαστο καί ἀβίαστο σύμφωνα μέ τοὺς κανόνες τῶν ὁσίων Πατέρων καί τήν παλιά συνήθεια, τελώντας μόνοι τους τίς χειροτονίες τῶν εὐσεβεστάτων ἐπισκόπων· τό ἴδιο νά τηρηθῆ καί στίς ἄλλες διοικήσεις καί σέ ὅλες γενικά τίς ἐπαρχίες».

Μέ τον κη΄ Κανόνα τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (451 μ.Χ.), οἱ ἅγιοι Πατέρες καθόρισαν τά ἴσα πρεσβεῖα τιμῆς στόν θρόνο τῆς Νέας Ρώμης μέ τον θρόνο τῆς Πρεσβυτέρας Ρώμης, μέ τό ἐξῆς σκεπτικό:

Κείμενο: «Καί τῶ αὐτῶ σκοπῶ κινούμενοι οἱ ἑκατόν πενήντα θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, τά ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῶ τῆς νέας Ἰερουσολύμων ἀγιωτάτῳ θρόνῳ, εὐλόγως κρίναντες, τήν βασιλεία καί συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν, καί τῶν ἴσων ἀπολαύουσιν πρεσβείων τῆ πρεσβυτέρα βασιλίδι Ἰερουσολύμων, καί ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέρα μετ΄ ἐκείνην ὑπάρχουσιν».

Μετάφραση: «Ἐχοντας λοιπόν τον ἴδιο σκοπό οἱ ἑκατόν πενήντα θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι ἀπένειμαν τά ἴσα πρεσβεῖα στόν ἀγιότατο θρόνο τῆς Νέας Ρώμης, κρίνοντας δικαιολογημένα, ὥστε ἡ πόλη πού τιμήθηκε μέ βασιλεία καί σύγκλητο, ἀπολαμβάνοντας καί τά ἴσα πρεσβεῖα μέ τῆ πρεσβύτερη βασιλική πόλη Ἰερουσολύμων, νά μεγαλύνεται ὅπως ἐκείνη καί στά ἐκκλησιαστικά πράγματα, καθώς εἶναι δεύτερη (στήν τάξη) ὕστερα ἀπό ἐκείνη».

Ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενική Σύνοδος (691-692 μ.Χ.) βεβαίωσε τήν διαίρεση τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιφερειῶν, ἀλλά καί καθόρισε τήν ἱεραρχική τάξη καί τά πρεσβεῖα τῶν θρόνων μέ τον λστ΄ Κανόνα τῆς.

Κείμενο: «Ἀνανεούμενοι τά παρά τῶν ἑκατόν πενήντα ἀγίων Πατέρων, τῶν ἐν τῆ θεοφυλάκτῳ ταύτῃ καί βασιλίδι πόλει συνελθόντων, καί τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα, τῶν ἐν Χαλκηδόνι συναθροισθέντων νομοθετηθέντα, ὀρίζομεν, ὥστε τον Κωνσταντινουπόλεως θρόνον τῶν ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ἰερουσολύμων θρόνου, καί ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, ὡς ἐκεῖνον, μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δεύτερον μετ΄ ἐκεῖνον ὑπάρχοντα, μεθ΄ ὃν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας μεγαλοπόλεως ἀριθμείτω θρόνος, εἶτα ὁ Ἀντιοχείας, καί μετὰ τοῦτον ὁ τῆς Ἰεροσολυμιτῶν πόλεως».

Μετάφραση: «Ἀνανεώνοντας ὅσα νομοθετήθηκαν ἀπό τοὺς ἑκατόν πενήντα ἀγίους Πατέρες πού συνῆλθαν σ΄ αὐτήν τῆ θεοφύλακτη καί βασιλική πόλη καί ἀπό τοὺς ἑξακοσίους τριάκοντα πού συνῆλθαν στή Χαλκηδόνα, ὀρίζομε νά ἀπολαμβάνῃ ὁ θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως τά ἴσα πρεσβεῖα μέ τό θρόνο τῆς πρεσβύτερης Ἰερουσολύμων καί νά μεγαλύνεται, ὅπως ἐκεῖνος, στά ἐκκλησιαστικά πράγματα καί νά εἶναι δεύτερος μετὰ ἀπό ἐκεῖνον, καί ὕστερα ἀπ΄ αὐτόν νά ἀριθμῆται ὁ θρόνος τῆς μεγαλοπόλεως Ἀλεξανδρείας, ἔπειτα ὁ θρόνος τῆς Ἀντιοχείας καί ὕστερα ἀπ΄ αὐτόν ὁ θρόνος τῶν Ἰεροσολύμων».

Μέ τοὺς ἀναφερθέντες Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καί ἰδιαίτερως μέ τον Κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ρυθμίσθηκαν τελεσιδίκως καί ἀμετακλήτως τά λεγόμενα Πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα καί τό Αὐτοκέφαλο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Αὐτό λέγεται «Πενταρχία».

Ἀργότερα τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, ὅταν ἀπομακρύνθηκε ἡ Πρεσβυτέρα Ἰερουσολύμων,

παρεχώρησε μέ κενωτική-θυσιαστική αγάπη τμήματα του ποιμνίου του για την δημιουργία των νεωτέρων αυτοκεφάλων Έκκλησιών μέ συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Συνήθως τά άλλα Πατριαρχεία δέν προχώρησαν σέ δημιουργία νέων Αυτόκεφάλων Έκκλησιών από τά Ποίμνιά τους.

3. Η παραθεώρηση τής κανονικής δομής τής Έκκλησίας

Τά νεώτερα χρόνια παρουσιάσθηκε μία άποψη, θά έλεγα άντινομιστική, πού εΐναι αντίθετη μέ αύτήν τήν παράδοση, πού έκφράζεται από τούς ιερούς Κανόνες.

Πρόκειται για μία θεωρία πού έκπόνησαν διάφοροι Ρώσοι θεολόγοι, άναφερόμενοι στό ότι ή θεία Εύχαριστία καί ή χριστιανική αγάπη εΐναι τό κέντρο τής έκκλησιαστικής ζωής, πού δείχνει τήν έλευθερία, παραθεωρώντας συγχρόνως τούς Κανόνες καί τήν κανονική συγκρότηση των Έκκλησιών.

Βασικό σημείο αύτής τής θεωρίας εΐναι ότι ή Έκκλησία θά πρέπει νά έρμηνευθῆ όχι ως ένας κανονικός όργανισμός, αλλά μέ βάση τήν θεία Εύχαριστία, άφου αύτή εΐναι τό κέντρο τής έκκλησιαστικής ζωής.

Η θεωρία αύτή διατυπώθηκε από τόν Νικολάι Άφανάσιεφ (1893-1966), ό όποϊος άξιοποίησε τίς άπόψεις των Σλαυοφίλων θεολόγων, ιδιαιτέρως του Χομιακώφ καί του Μπουλγκάκωφ.

Οί Σλαυόφιλοι πιστεύουν ότι ή ρωσική κουλτούρα ήταν ένα προϊόν του Ιουδαιο-χριστιανισμού καί τής βυζαντινής Έκκλησίας, από τήν όποία έλαβαν τόν Χριστιανισμό, καί δέν προέρχεται από τήν έλληνική φιλοσοφία καί τό ρωμαϊκό δίκαιο.

Έτσι, ή έλλειψη στην ρωσική κοινωνία του ρωμαϊκού δικαίου καί τής έλληνικής φιλοσοφίας, ένω φαίνεται ως άρνητική, έν τούτοις γι' αυτό θεωρείται θετική, γιατί ή ρωσική κουλτούρα άποτελείτο από χριστιανικές πηγές καθαρές, χωρίς τίς μή χριστιανικές έπιρροές.

Τέτοιες άπόψεις έκφράσθηκαν από τόν **Άλέξη Χομιακώφ**, ό όποϊος συγχρόνως καθόριζε ότι **ό όρισμός τής Έκκλησίας ως αγάπης «έχει τίς ρίζες του σέ ένα συστηματικό Τριαδικό όραμα τής Έκκλησίας».**

Σέ αύτήν τήν προοπτική παρουσιάζει τό Άγιον Πνεύμα ως θεϊκό πρόσωπο πού έσωτερικεύει τήν έξωτερική άποκάλυψη του Πατέρα από τόν Χριστό. Αυτό έκδηλώνεται μέσα στην θεία Εύχαριστία, σύμφωνα μέ τίς παρατηρήσεις του Aidan Nichols.

Συγκεκριμένα, ό Άλέξης Χομιακώφ έβλεπε τήν ένότητα τής Έκκλησίας στην ένότητα τής Χάριτος πού ζούν οι άνθρωποι μέσα στα Μυστήρια, ένω αισθανόταν απέχθεια για τόν Παπισμό, στον όποιο έβλεπε ότι υπάρχει μία έξουσία πάνω σέ άλλες Τοπικές Έκκλησίες, γιατί, κατ' αυτόν, μέσα από τόν όρισμό τής αγάπης «δέν μπορεί νά υπάρξει καμμιά σχέση έξουσίας μεταξύ των Τοπικών Έκκλησιών, δέν υπάρχει ιεραρχία μεταξύ τους, καμμιά κατάταξη σέ μεγαλύτερο ή μικρότερο, μέσα στην χριστιανική κοινοπολιτεία».

Ό Άλέξης Χομιακώφ έβλεπε τήν Έκκλησία ως μία άόρατη πραγματικότητα, μία ένωση προσώπων μέ βάση τήν κοινή πίστη καί τήν αγάπη τους στον Χριστιανικό Θεό, καί όλόκληρη ή Έκκλησία -Κληρικοί καί λαϊκοί- κληρονομούν τό χάρισμα των Άποστόλων.

Κριτική στην θεωρία αύτή του Χομιακώφ έγινε από τόν **Μπουλγκάκωφ** πού υποστήριζε ότι μία τέτοια έρμηνεία προέρχεται από τήν ταύτιση τής Ρωσικής Έκκλησίας μέ τό Κράτος, πού συνέβαινε στην Τσαρική Ρωσία, καί γι' αυτό ό Χομιακώφ προσπάθησε νά δῆ τήν έσωτερική χαρισματική της ζωή.

Όμως, οι δύο έπαναστάσεις του 1917 άπελευθέρωσαν τήν Έκκλησία από τόν κρατικό έλεγχο καί άπεκάλυψαν ότι εΐναι μία κοινωνία από μόνη της, μέ δικά της όργανα διακυβερνήσεως καί έπομένως δέν εΐναι μόνον ένα θεϊκό μυστήριο ή μία πνευματική κοινωνία.

Όμως, ο Μπουλγκάκωφ, παρά την κριτική του, κράτησε τρία σημεία από τον Χομιακώφ, ότι η άθεατη πλευρά της Έκκλησίας είναι πιο σημαντική από την όρατή, ότι η Έκκλησία είναι μία ενιαία ένωση κοινοτήτων, χωρίς να υπάρχει ένας παγκόσμιος θεσμός, και ότι στην Έκκλησία δεν μπορεί να υπάρξει εξουσία, εξαναγκασμός, νομικός περιορισμός, ποινή, οπότε η ζωή της Έκκλησίας είναι κατ' ουσίαν ένότητα μεταξύ ελευθερίας και αγάπης.

Στην συνέχεια ο **Άφανάσιος** είδε τα θεμέλια της Έκκλησίας, όχι σε ένα ανθρώπινο στοιχείο, αλλά στις Τοπικές Έκκλησίες, των οποίων η ύπαρξη θεμελιώνεται στην θεία Εύχαριστία.

Έτσι, τα δόγματα της Έκκλησίας είναι μία επέκταση και εκ νέου έκφραση του δόγματος της θείας Εύχαριστίας.

Έπομένως, η Έκκλησία με όρους της θείας Εύχαριστίας είναι έσχατολογική, βασική της μορφή είναι η Τοπική Έκκλησία, και γι' αυτό δεν μπορεί να υπάρξει νόμος ή εξουσία ή σχέσεις ύποταξης και έπιβολής.

Με αυτήν την έννοια η ίερωσύνη, όπως φαίνεται στην θεία Εύχαριστία, είναι διακονική προσφορά, και όταν μία Τοπική Έκκλησία λαθεύει, τότε διακόπτεται η εύχαριστιακή κοινωνία με τα μέλη της και αυτό δεν είναι μία πράξη του έκκλησιαστικού δικαίου, μία πράξη σχέσεων εξουσίας, αλλά μία πράξη όμολογίας πίστεως και αγάπης διορθωτικής, πράγμα που σημαίνει ότι η Έκκλησία που έκανε λάθη είναι ελεύθερη να τα λάβει υπ' όψη της ή όχι.

Άπό αυτήν την μικρή ανάλυση της θεωρίας των σλαυόφιλων θεολόγων φαίνεται καθαρά η ύποτίμηση και η παραθεώρηση των ίερών Κανόνων της Έκκλησίας, οι όποιοι δήθεν ήταν επίδραση του Ρωμαϊκού δικαίου.

Βέβαια, οι σλαυόφιλοι θεολόγοι είχαν δικά τους προβλήματα, κατά την τσαρική περίοδο και την μεταεπανασταστική περίοδο, και γι' αυτό έφθασαν σε αυτήν την θεωρία εξάρσεως της θείας Εύχαριστίας σε βάρος της κανονικής συγκροτήσεως της Έκκλησίας.

Δυστυχώς όμως αυτές οι θεωρίες έπηρέασαν και πολλούς όρθοδόξους θεολόγους, ώστε στην συνέχεια και αυτοί να παραθεωρούν την κανονική δομή της Έκκλησίας, και όμιλούν για μία σύνδεση αγάπης και ελευθερίας μέσα στην Έκκλησία.

Μελετώντας τα Πρακτικά των Τοπικών και Οίкуμενικών Συνόδων, παρατηρεί κανείς τα ακόλουθα:

Πρώτον, οι Πατέρες στις Τοπικές και Οίкуμενικές Συνόδους έθέσπισαν ίερούς Κανόνες για την συγκρότηση της Έκκλησίας και την διαφύλαξη της ένότητάς της, με τον φωτισμό του Άγίου Πνεύματος.

Δεύτερον, οι ίεροί Κανόνες δεν είναι νομικά κείμενα που καταργούν την αγάπη και αντιπαλεύουν την διδασκαλία του Χριστού ή των Άποστόλων, αλλά είναι «μαρτύρια» του Θεού, όπως οι έντολές του Θεού στην Παλαιά και Καινή Διαθήκη.

Τρίτον, ο θεσμός της «Πενταρχίας» που καθιερώθηκε από τις Οίкуμενικές Συνόδους έχει ως Πρώτο τό Οίкуμενικό Πατριαρχείο, μετά την απομάκρυνση του Πάπα της Πρεσβυτέρας Ρώμης.

Τέταρτον, η παραθεώρηση του κανονικού συστήματος εν όνόματι της δήθεν αγάπης και ελευθερίας συνιστά ύπονόμευση των αποφάσεων των Οίкуμενικών Συνόδων, για τις όποιες έμεις οι Άρχιερείς όμολογήσαμε πριν την χειροτονία μας ότι θά τηρούμε και δεν πρέπει να τους άπαξιώνουμε με περίεργους συλλογισμούς.

Πέμπτον, ιδίως έμεις οι Ίεράρχες της Έκκλησίας της Ελλάδος δεν πρέπει να ξεχνάμε την ιστορία της Αυτόκεφαλίας μας.

Γιατί, όπως έγραφε παλαιότερα ο **π. Γεώργιος Μεταλληνός**, είμαστε «οί πρώτοι διδάξαντες» τους Βαλκανικούς λαούς για την αποσκίρτησή τους με επαναστατικό τρόπο από την Μητέρα Έκκλησία, τό Οικουμενικό Πατριαρχείο. Καί αυτό έγινε μέ την παρέμβαση ξένων δυνάμεων, αλλά καί μέ την ανάπτυξη του έθνοφυλετισμού πού ήταν απόρροια του Διαφωτισμού.

Έκτον, δέν πρέπει νά ξεχνάμε ότι ανήκουμε στην Έκκλησία τής Ελλάδος, ή όποία είναι ή «πρωτότοκη θυγατέρα» καί αδελφή του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ή όποία όμως έχει την τιμή νά συνοικη μέ την Μητέρα - Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Γι' αυτό πρέπει νά είμαστε προσεκτικοί στους λόγους μας, ώστε νά μή συμμετέχουμε σέ πράξεις ύπονομεύσεως του. Άν γίνη κάτι τέτοιο, είναι στην πραγματικότητα παράβαση τής όμολογίας πού δώσαμε ότι θά τηρούμε τά δόγματα, τούς όρους καί τούς Κανόνες τών Τοπικών καί Οικουμενικών Συνόδων.

Όλα όσα αναφέρθησαν προηγουμένως είναι απαραίτητα νά υπενθυμίζονται, γιατί **δυστυχώς παραθεωρεΐται τό κανονικό δίκαιο τής Έκκλησίας ως δήθεν νομικισμός.**

Μέ τόν τρόπο αυτό βλασφημεΐται τό Άγιον Πνεύμα, τό Όποϊον έφώτισε τούς άγίους Πατέρες νά ρυθμίσουν τό έκκλησιαστικό πολίτευμα. Συγχρόνως δείχνουν καί την βασική αίτία τής έκκλησιαστικής κρίσεως τής έποχής μας.

Τά θέματα τής κανονικής δομής τής Έκκλησίας, όπως καθορίσθηκαν από τίς Τοπικές καί Οικουμενικές Συνόδους, είναι σοβαρότατα καί δέν προσφέρονται για έκκλησιαστικούς λαϊκισμούς.

<https://www.romfea.gr/epikairoitita-xronika/24726-naupaktou-ierotheos-ieroi-kanones-kai-oikoumeniko-patriarxeio>

Εκτύπωση: <https://www.imdleio.gr/diaf/2018/Naupaktou-Ukr3-Patr.pdf>